

je tudi uzrok, da so popki bolj ali manj petoglati, ker tudi v popku že počiva s celo prihodnjo osnovo mlada vejica. Celo na mladih vejicah včasih, če so posebno žive in krepke, se petoglati mozeg ne zakrije, temuč vejici to podoba da.

Gaber in bukev na podobi 7. in 8. imata gladko kožo pepelnaste barve in perja enako oba v obnem obrisu, ali perja gabrove so nazobljane med tem ko se te od bukve na kraju cele. Prosto stoječe drevó se lahko razloči, ker krona gabra je bolj visoka in redka za mnogimi izrastki, med tem, ko je krona bukve gosta, niska in okrogla. Pozimi ste si obe drevesi zelo enake; njih popki so podolgasti, okrogli, obe imate jih z mnogimi lupnicami odete. Pa popki gabra so vselej k vejici pritisnjeni in navpik čez pecljnjevo gerčico; glej obraz 7. Pri bukvi pa dalječ od vejčice molé in stojé vegasto nad gerčico. Pri gabru so lupnice gosto volnaste, pri bukvi so gladke, le v verhu z malimi, volnimi kosmatinami obrašeni.

Na obrazu e. je končni popek bukve poobražen; je od drugih različno večji in lepši izobražen.

Po časopisu »Natur«. J. R.

Pomoglej zoper zelenca (Grünspan).

Bakrene ali kotlene posode, ki niso dobro pokositrene (pocinjene), ali če kositar se u njih loči, postanejo sila nevarne za človeško zdravje. Kislic namreč, ki je u zraku, ali ki po kislih jedilih z bakram (kotlovino) se združijo, rodi u njem prehudo strupôto, kteri zelenec ali zeleni volk (Grünspan) pravijo.

Če se tedaj jedila ali pijače u tacih z zelenecam prevlečenih bakrenih posodah pripravljajo ali hranijo, ljudje, ki tacih reči kaj uživajo, hudo zbolé, strašne bolečine terpijo, ter — če nagle zdravniške pomoči ni — velikrat žalostno smert storijo.

Ako se taka nesreča primeri, in ker ni koj zdravnika pri rokah, naj se stori, kar je nek francoski apotekar sam na sebi bil skušil in je po mnogih drugih skušnjah poterjeno. On pripoveduje takole:

„Ko sim si bil nekiga dne čaja (Thee) u bakreni sklenici napravil, kteri ni bila prav očiščena, ter ga vžil, so me nagloma napadli hud kerč u želodcu, strašne bolečine in bljuvanje tako silno, da sim menil o kratkim umreti. Prosim za mleka ali olja; ker pa tega nisim mogel koj dobiti, pijem med tim veliko cukrene vode. Komej sim je bil nekoliko povžil, so bolečine ponehovale; to čutivši, poskušam čist cuker ali sladkor jesti, brez da bi ga bil u vodi raztopil. Kmaló je bljuvanje popolnoma nehalo, in po dristi, ki je 24 ur terpela, sim mirno zaspal. Zbudivši se nisim nobenih bolečin več občutil, in tudi od tistiga časa nimam nobene težave več.“

Življenje slavnih Slovanov.

XVII.

Ivan Popovič.

Δ Učeni jeziko- in rastlinoznanec, rojak naš, Ivan Popovič, Celjski imenovan, se je rodil 2. februarja 1705 v Studenicah na spodnjem Štajarskem. Bil je sin revnih starišev slovenskih. V Gradcu je hodil v nižje latinske šole, kjer so pridnemu pa revnemu mladenču učitelji bukve posojevali, da se je ponoči iz njih učil, ker si je po dnevi živež služil, prepisovaje drugim za plačo.

Pri vsem tem se je naučil bistroglavi mladeneč razun nemškega, latinskega in gerškega jezika samotež tudi laškega in francoskega tako dobro, da so ga v imenitne hiše za domačega učitelja jemali.

Lepo, cvetličnato polje okoli glavnega mesta krasne dežele štajarske je vzbudilo v njem veselje do rastlinoznanstva. Brez učenika se ga loti in se ga kmalo izverstno nauči. Pa tudi s slovenščino, predragim jezikom maternim, se je močno in z veseljem pečal. Spisaval je tudi nauk tega jezika ali slovnico, kteri pa ni bila natisnjena. Nekoliko rokopisa je Vodnik imel. Sam ogenj za slovanščino in za vsako vedo, je želel Popovič zavoljo slovanškega jezika in zgodovine iz vsega serca tudi po tistem kosu Europe popotovati, ki se na eni strani našega cesarstva do črnega morja, na drugi pa do morja jadranskega (Teržaško-Beneškega) razprostira. Imel je že pismeno dovoljenje v rokah, kakor tudi poterjenje, da je mož za to; ali ni ga bilo človeka, ki bi bil učenemu, pa nepremožnemu rojaku nekoliko na pot pomagal. In zavoljo tega ni bilo iz Popovičevega namisleka slovanstvu na škodo nič.

Spolniviš 26. leto se je odpravil s prihranjenim denarjem na pot in obhajal pet let južno Austrijo in Laško, skerbno rastlin iskaje in posebnosti govora ljudskega opazovaje. Pozneje je prevzel službo domačega učitelja pri nekem imenitem Austriancu, čez dve leti pa jo zopet popusti, in gre najpred v Linc, potem pa na Dunaj, kjer je tri leta stanovitne službe prosil, pa ne dobil. Nevoljen zavoljo tega hoče na spomlad leta 1746 austrijske dežele zapustiti; ali gobe host austrijskih nad Anizo, ktere bi bil rad popisal, so ga odbijale. Ostane v ti namen in prebiva ondi še tri leta, posebno v samostanu Kremsmünsterskem, kjer so mu vedo- in gostoljubni duhovni živež zahman dajali.

Dežele austrijske kasneje vendar le zapustivši je potoval Popovič najpred na Parsko v Regensburg, kjer je tudi parske rastline poznaval. V Norimbergu se je soznanil z družbo za zemljopisje, posebno z njenim svetovavcom Francom, kteri je družbi svetoval, da bi Popoviča, ki zna dobro po slovenski, naprosila, da bi popravljaj v nemških zemljopisnih bukvah in obrazih imena slovenskih krajev, ki so po takih bukvah zelo pačena. Francov nasvet je pa brez vspeha ostal.

Popoviča pokličejo leta 1754 v Austrijo nazaj in mu izročijo v visoki šoli Dunajski nauk nemškega jezika in zgovornosti.

Ta služba je pa možu, ki je bil doslej sam svoj, zavoljo velikih sitnost kmalo presedala. Prosil je leta 1766, da bi ga v pokoj dali, kar se je tudi zgodilo.

Potem se je upotil v terg Perchtoldsdorf blizo Dunaja, kjer je v neki hišici od terga precej v stran s staro sluzabnico sam po svoje živel. Vedno je tičal ali v hišici ali na vertu, pečaje se neprenehoma z jeziko- in rastlinoznanstvom. Samo ponoči je hodil na polje rastlin nabirat in pa ob nedeljah in praznikih v cerkev; drugače ni hišnega praga nikdar prekoračil.

Tako je doživljal svoje stare dni ne maraje za druge ljudi v imenovani hišici, kjer je tudi svoj izverstni slovník ali besednjak narečja austrijskega in pravopisa nemškega zlagal.

Oba rokopisa ima zdaj c. k. pridvorna knjižnica Dunajska. Spisal je tudi imeniten spis: »Untersuchungen vom Meere« (preiskava morja).

Umerl je preučeni mož 21. novembra 1774 v 70. letu v Perchtoldsdorfu *), kjer tudi njegovo truplo počiva. Na prostem kamnu nad grobom vzdanim je v latinskem jeziku sledeči napis vsekan, kterega si je bil

*) Pomota je, da je l. 1763 na Dunaju umerl, kakor Šafarik pravi: »Gesch. d. slav. Spr. u. Lit.« str. 285, in M. Majar za njim v Drob. 1349, str. 207.